

Hyvinvointia edistävää tukea omaishoitoperheille Pohjois-Savossa

AUTTAVA-TOIMINTAKERTOMUS 2025

1. Pohjois-Savon Omaishoitajat ry ja Auttava-toiminnan tausta

Pohjois-Savon omaishoitajien yhdistys on yksi valtakunnallisen Omaishoitajaliitto ry:n jäsenyhdistyksistä. Yhdistyksen tarkoituksena on toimia omaishoitajien, omaishoitoperheiden sekä vanhusten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden aseman parantamiseksi ja tukemiseksi. Yhdistyksen toiminta on avointa kaikille omaistaan auttaville henkilöille ja perheille, joiden arkea sairaus, vamma tai muu toimintakyvyn rajoite haastaa. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen, STEAn tuella yhdistys tarjoaa hyvinvointia ja voimavaroja vahvistavaa yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa kaikille omaishoitajille ja läheisauttajille. Vuoden 2025 aikana toimintaan osallistui noin 1300 eri-ikäistä omaishoitajaa ja läheisensä auttajaa ja heitä tavoitettiin kaikista alueen kunnista.

Vuosina 2004–2006 yhdistys kehitti RAY-rahoituksella sijaispalvelutoimintaa omaishoitoperheiden tueksi. Projektin päätyttyä palvelua kehitettiin Auttava-toiminnaksi. Yhdistyksen Auttava-toiminta toteutui yhden työntekijän toteuttamana Kuopion kaupungin yleisavustuksen tuella ja asiakasmaksutuotoilla. Kuopion kaupungin avustus mahdollisti tärkeän toiminnan toteutuksen, mutta rajasi mahdollisuuden tarjota toimintaa Kuopion ulkopuolelle. Sote-uudistuksen jälkeen esille nousi tarve tarkastella uudelleen toiminnan sijoittumista kaupungin ja hyvinvointialueen uudistuneessa tehtävänjaossa.

Vuodesta 2025 alkaen yhdistys haki ja sai Pohjois-Savon hyvinvointialueelta kumppanuusavustusta toimintamallin jatkuvuuden turvaamiseksi ja laajentamiseksi Kuopion ulkopuolelle. Kumppanuusavustus myönnettiin kolmelle vuodelle, toimintavuosiksi 2025–27, mutta avustuksen määrään voi tulla muutoksia.

Omaishoito on merkittävä osa hoivajärjestelmää ja sen tukeminen on kotona toteutuvan hoivan lisääntyessä aikaisempaakin tärkeämpää. Auttava-toiminta on ennaltaehkäisevä, matalan kynnyksen palvelu, joka täydentää erinomaisesti hyvinvointialueen omaishoitajien ja läheisauttajien palveluvalikkoa. Perheiden moninasiin tuen tarpeisiin vastaaminen edellyttää joustavuutta ja monipuolisuutta myös tukitoimilta.

2. Toiminnan tavoite

Auttava-toiminnan tavoitteena on:

1. Tukea omaishoitajan hyvinvointia läheisen auttamistilanteessa
2. Tukea sairastuneen läheisen toimintakykyä ja vahvistaa osallistumisen mahdollisuuksia

Toiminta mahdollistaa hoivavastuussa olevan omaisen lyhytaikaisen oman ajan ja irrottautumisen hoivatyöstään. Toisen henkilön huolehtiessa sairastuneesta läheisestä, saa omaishoitaja

mahdollisuuden omiin harrastuksiin, asiointiin ja omasta itsestä huolehtimiseen. Toiminta tukee omaishoitajan hyvinvointia ja vahvistaa sosiaalista osallistumista.

Sairastunut läheinen saa toiminnan avulla mahdollisuuden kodin ulkopuoliseen toimintaan ja osallistumiseen. Sairastuneen läheisen kanssa toteutettava toiminta suunnitellaan yhdessä perheen tarpeiden ja toiveiden mukaan, esim. ulkoilu. Auttava-toiminnan kuntoutuksellinen työote ja arjen aktivointi tukee kotona-asumista tilanteissa, joita sairaus tai toimintakyvyn vaje vaikeuttaa.

Toiminta lisää mahdollisuuksia sosiaaliseen osallistumiseen ja mielekkääseen tekemiseen vähentäen samalla omaishoitotilanteissa koettua yksinäisyyttä. Toiminnan tuloksena perheen hyvinvointi ja voimavarat vahvistuvat, joka tukee parempaa arkea kotona ja ennaltaehkäisee raskaampien palvelujen tarvetta.

3. Auttava-toiminnan kohderyhmä

Toiminnan kohderyhmänä ovat kotona asuvat perheet, joissa on sairauden, vamman tai muun toimintakyvyn heikentymisen takia syntynyt hoivatilanne. Toiminta kohdennettiin pääsääntöisesti ikääntyneille, mutta toiminnassa huomioitiin myös työikäisten avun tarpeet.

Vuoden 2025 aikana avuntarvitsijat, joille toiminta suoraan kohdentui, olivat pääosin ikääntyneitä (74-92-vuotiaita). Omaishoitajat ja läheiset, jotka hyötyivät Auttava-toiminnasta ovat sekä ikääntyneitä, että työikäisiä perheenjäseniä (42-90-vuotiaita). Asiakkuuksissa oli myös yksittäisiä perheitä, joissa on etähoivatilanne: ikääntynyt avunsaaja asuu Pohjois-Savossa, mutta palvelusta sopiva lähiverkosto kauempana.

4. Auttava-toiminnan toteutus

Omaishoitoperheiden Auttava-toimintaa tarjottiin lyhytaikaisina kotikäynteinä 2–8 tuntia kerrallaan Kuopion, Siilinjärven, Tervon ja Suonenjoen alueille. Ensimmäinen tutustumiskäynti on aina perheille maksuton, eikä toiminta edellytä jatkuvaa sitoutumista. Toiminnassa ei edellytetty omaishoidon tuen asiakkuutta, vaan kohdennettiin perheille, joissa on toimintakyvyn vajeesta, sairastumisesta tai vammasta johtuva auttamistilanne. Toiminnassa työskenteli yksi palkattu työntekijä.

Toiminta mahdollisti hoivavastuussa olevan omaisen lyhytaikaisen oman ajan ja irrottautumisen hoivatyöstään. Auttava-työntekijän huolehtiessa sairastuneesta läheisestä, sai omaishoitaja mahdollisuuden omiin harrastuksiin, asiointiin ja omasta itsestä huolehtimiseen.

Apua tarvitseva henkilö/sairastunut läheinen sai toiminnan avulla mahdollisuuden kodin ulkopuoliseen toimintaan ja osallistumiseen. Kotona ja lähiympäristössä toteutunut toiminta suunniteltiin yhdessä perheen tarpeiden ja toiveiden mukaan, esim. ulkoilu, pelailu, asiointikäynnit.

Toiminta ei korvannut sopimusomaishoidon lakisääteisten vapaan aikaisia palveluja, vaan toimi täydentävänä palveluna niin sopimusomaishoitajien, kuin muidenkin läheistensä auttajien hyvinvoinnin tukemisessa. Toiminnassa korostui apua tarvitsevan läheisen, "omaishoidettavan",

hyvinvoinnin ja toimijuuden tukeminen.

Toimintaa toteutettiin hyvinvointialueen kumppanuusavustuksella ja asiakasmaksutuotoilla (15 e/t). Toimintaan saatu avustus oli myönnettyä avustusta pienempi (avustusta haettiin 35 000 euroa, myönnettiin 25 000 euroa), joten syntyneitä kuluja ei pystytty tällä hetkellä kattamaan ilman yhdistyksen omarahoitusta.

Lisärahoitukset ja rahoituspohjan vahvistaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä, jotta tulokselliseksi ja toimivaksi havaittu Auttava-toiminta säilyy alueella. Yhdistys työskentelee asiassa aktiivisesti.

5. Toiminnan seuranta ja arviointi sekä tulokset

Toiminnassa kerättiin arviointitietoa omaishoitajilta ja apua tarvitsevilta läheisiltä kyselylomakkeella. Vastaaminen oli mahdollista paperisella sekä sähköisellä lomakkeella. Sairastuneille laadittiin oma kysely, joka mahdollisti myös toimintakyvyltään heikentyneiden palvelunkäyttäjien vastaamista. NPS-mittaria hyödynnettiin toiminnan suositteluhaluukkuuden mittaamisessa omaishoitajien kyselyssä.

Arviointikyselyissä kysyttiin seuraavia asioita:

- Taustatiedot
- Miten olet kokenut Auttava-toiminnan? Mitä toiminta on sinulle antanut?
- Minkälaista apua tai tukea arkeen olet toiminnasta saanut
- Mitä muuta palautetta haluaisit kertoa Auttava-toiminnasta?
- Mitä mieltä olet toiminnasta? Valitse mielipidettäsi parhaiten kuvaava vaihtoehto (hymiöt vastaamisen helpottamiseksi apua tarvitsevilla henkilöillä)
- NPS-mittari

Toiminnan prosessimittareina seurattiin asiakasmääriä, käyntikertojen määriä, alueellista toteutumista sekä asiakasperheiden taustatiedoista ikärakennetta ja omaishoitotilanteeseen saatua tukea (sopimus/sopimukseton omaishoitoperhe).

Toiminnassa toteutui yhteensä 447 asiakaskäyntiä, joiden kesto vaihteli 2-8 tunnin välillä. Toiminta kohdentui 36 eri asiakasperheeseen ja uusia asiakasperheitä tavoitettiin 16. Pääasiallisia Auttava-toiminnasta hyötynneitä yksittäisiä henkilöitä oli yhteensä 72 (sis. apua tarvitseva läheinen ja hänen omaishoitajansa). Lisäksi omaishoitotilanteessa on usein mukana myös perheenjäseniä ja läheisiä, joiden voidaan arvioida hyötyvän tilanteesta, missä hoivavastuita jakaantuu useamman auttajan kesken.

Apua tarvitsevat läheiset ”omaishoidettavat” olivat iältään 74-92-vuotiaita, vain yksi apua saaneista oli työikäinen, vaikeavammaisen henkilö.

Toiminta kohdentui pääosin Kuopion alueelle ja vasta yksittäisiä asiakasyhteydenottoja tuli Siilinjärveltä ja Suonenjoelta. Alueellinen leviäminen ei toteutunut suunnitellusti ja tätä kehitetään hyvinvointialueyhteistyötä tiivistämällä.

Omaishoitajat/läheisensä auttajat saivat toiminnasta (n=17):

- tärkeää apua arkeen
- stressitöntä aikaa, mielenrauhaa
- vapautta asioiden hoitoon
- vähentänyt ahdistusta
- jaksamisen tukea
- henkistä ja virkistävää apua
- toiminnalle toivottiin jatkoa

Omaishoidettavat/Apua tarvitsevat henkilöt saivat toiminnasta (n=13):

- hyvää mieltä
- huolenpitoa, turvallista oloa
- apua arjen sujumiseksi
- virkistystä, ulkoilua
- iloa yksinäisiin päiviin
- seuraa, juttukaverin, uusia ihmisiä elämään

Lisäksi ammattilaisyhteistyössä saimme toistuvaa suullista palautetta toiminnan tärkeydestä, ja yhteistyökumppanit viittasivat Auttava-toimintaan myös yhdistyksen muuta toimintaa koskevissa palautteissaan, missä yhteistyölle toivottiin jatkoa.

Toiminta sai palvelunkäyttäjiltä hyvät arviot ja sen suositteluhaluus on korkea.

Toiminnan NPS arvo oli 94 ja keskiarvo 9,76 (NPS omaishoitajat ja läheisensä auttajat, n=17)

Avun tarvitsijat antoivat arvion toiminnasta valitsemalla hymiöistä mielipidettään parhaiten kuvaavan vaihtoehdon, numeroiksi muutettuna asteikko 1-4. Vastausten keskiarvoksi saimme 3,92 (apua tarvitsevat henkilöt, n=13).

Toiminnalle asetetut tavoitteet saavutettiin suhteellisen hyvin lukuun ottamatta alueellista toteutumista.

6. Yhteistyökumppanuudet ja viestintä alueella

Pohjois-Savon Omaishoitajat ry toimii yhteistyössä alueen omaishoitoperheitä kohtaavien toimijoiden kanssa, mm. hyvinvointialueen asiakasohjaus, muistihoitajat ja muistikoordinaattorit, kaupunki- ja kuntatoimijat sekä seurakunta- ja järjestöyhteistyö. Muistikoordinaattoreiden kanssa toteutettu yhteistyö nousi Auttava-toiminnan toteutumisen kannalta keskeiseksi.

Toiminnasta tiedotettiin avoimesti yhdistyksen omissa viestintäkanavissa: Kotisivut, Facebook, jäsenlehtiset sekä muut tiedotteet. Yhdistyksen tiedot löytyivät Lähellä.fi -alustalta ja mm. valtakunnallisen Omaishoitajaliitto ry:n sivuilta. Toimintavuonna 2025 toiminnan esitteet päivitettiin ja niitä levitettiin jakoon yhteistyökumppaneille ja tahoille, jotka kohtaavat omaishoitoperheitä.

Lisäksi Auttava-toiminnan työntekijä osallistui yhdistyksen muihin tilaisuuksiin eri kuntien alueilla ja kertoi toiminnasta.